

חבר ועד משוועם קוקוריקו על הגג

את חצי המאבק עוד שניים; את המצרים, שהיו פעם אהודים עליו, ואת האמריקאים, שבגדו לדעתו בזכויות האדם.

כיבוש והרג גוררים טירור

ביום השני השבוע פורסמה הסטנוגרף מה המלמה של שיחת האלוף מט עם שבעה, כפי שנרשמה בידי סגן-אלוף צדוק קריים, שנכתב בשיחה. הצטוט המלא של השיחה, שקטעים ממנו מתפרסמים להלן, מאשר למעשה את כל טענותיו של ראש עיריית שכם.

ואלה הם הקטעים הרלוונטיים בשיחת כסאם שבעה:

האלוף מט: אנהנו משתדלים בכל חג לשחרר מספר אנשים לפי ההתנהגות שלהם. לפעמים יש טענות גם אצל אסירים בבתי כלא בישראל. בבית כלא לא מקבלים פרס.

שבעה: (צחק).

האלוף מט: בעיקרון צריך להיות יחס הוגן, אך לא נותנים פרס בכלא. **שבעה:** אפילו בדירות של נציבות בתי הסוהר נאמר שיש אפליה בין היחס שניתן לאסירים ישראלים (יהודים) לערבים. מה שלא טובע הוא היחס לערבים. **האלוף מט:** את עניין היחס אני מוכן לבדוק עם מפקד שירות בתי הסוהר. אך אשאלך מה צריך להיות היחס בין אדם שרצח את אשתו ונשפט למאסר לבין אלה שביצעו את הרצח בכביש החוף, מה דעתך האישית?

שבעה: אלה מכביש החוף ביצעו את מעשיהם בגלל הכיבוש והם רוצים את עצמאותם. אפילו החוק הבין-לאומי מצדיק זאת ומכיר בהם כשבויי מלחמה. **האלוף מט:** אבל האם אתה מצדיק את הפעולה שלהם?

שבעה: הכלל הוא אחד וכל אחד מהשופטים הוא בן-אדם. בכלא יש חוקים והם חלים על כולם, ללא הבדל מה העבירה שביצעו.

האלוף מט: אחד מהם זרק ילד לתוך האש, האם אתה מצדיק פעולה כזו? **שבעה:** לא. אינני מצדיק וריקת ילד לתוך האש. זה קצת מוגזם. אבל אני לא הייתי שם ולא יודע אם זה קרה. **האלוף מט:** אבל אם התפארו בזה בבית הדין?

שבעה: אני שמעתי מאנשים שהם עשו זאת מתוך חובה, כי הם רצו לשחרר אחים שלהם בכלא. פעולות כאלו אם קורות, הן רק תגובה למעשים אחרים. ביחס לישראל, היא כמדינה מגיבה בתגובה אכזרית. למשל, בדרום לבנון, כל עוד יש כיבוש והרג, תהיו צפויים להרבה פעולות מסוג זה.

האלוף מט: האם אתה באופן אישי מצדיק פעולות כאלה?

שבעה: אני סבור שפעולות כאלו יש סיכוי שיתנו תוצאות וזאת בגלל המצב שבו אנו נמצאים. כלומר, בידי דברים שהמדינה הישראלית פוגעת בזכויות העם הפלשטיני והמדיניות שלה היא מדיניות של כוח ולא ייתכן שזה לא יביא לתגובות מהסוג הזה. קו זה של ישראל יכול לגרום למלחמה מחודשת עם מדינות ערב, בו בזמן יכולות להיות גם פעולות טירור של בודדים בגלל המצב הנוכחי. זו המציאות שבה אנו חיים.

האלוף מט: זו דעתך האישית על הפעולה?

שבעה: אני אמרתי: המפרה הוא הוא חלק מכל המצב.

האלוף מט: השיחה הזו רק מוכיחה איזו מדינה דמוקרטית היא מדינת ישראל. **שבעה:** יש גם פעולות לא דמוקרטיות למשל כל המדיניות בשטחים, האסירים בכלא וכיו"ב.

האלוף מט: איך היה בתקופת ירדן? **שבעה:** בתקופת ירדן לא היה איום על שום אדם על אדמתו. היו בתי כלא, היו פעולות אחרות, אך לא היה איום על עצם הקיום שלך. שאלהיך חי על אדמתך. המצב של דמוקרטיה לגבי לא כל כך חופש, כי אם זה כך, לא היה מצב של כיבוש.

האלוף מט: אבל זה שאתה מצדיק את פעולת כביש החוף, האם זה דמוקרטיה?

שבעה: אני אמרתי שהפעולה עצמה היא תוצאה מהמצב, אך המעשה של זריקת ילד לאש, הוא לא בסדר, זאת לא מצדיק. יש דבר סביר, שנשכים לכך שבמאה ה-20 יש לבדוק את הסיבות ולטפל בהם.

באחרונה החלו הוא ואשתו, עינאיה, ללמוד אנגלית. שניהם מנסים כבר לשוחח בשפה זו, אפילו שאינם מדברים בה ביחופשיות.

שבעה, בעל קומה בינונית, שערו שחור מאפיר והוא מתחיל להקריח. מתחת ל"שפמו הדק נחבא בדרך כלל חיוך לבבי. אלישבעה נולד בשכם למישפחה ללא עבר מפואר, שאינה משופעת באמצעים. הוא למד בבית-ספר בשכם וניסה לעסוק במיסחר יחד עם בני מישפחתו. אך הם מעולם לא הצליחו לעבור את מחסום ה"מיסחר הועיר ולהתחלות במישפחות הסוחרים המיוחסות שבעיר.

גם עינאיה היא ילידת שכם, בת למישפחה פשוטה, שדורותיה שימשו כמורות ב"בתי-ספר כבר לפני עשרים שנה. אלישבעה נחשב ללאומני פלסטיני עוד בימי שלטון הירדנים. כבר אז נימנה על תומכי מופלגת ה"כוח" הסורית וחלם על כך, שבעתיד יוכל לארגן מופלגה עצמאית פלסטינית בגדה.

יחסיו עם השלטון הירדני היו מעוררים ומכאן פעמים נאלץ לצאת לסוריה, מחשש פן יתנכלו לו בגלל דעותיו הלא-מניות. ב-1959 נסע לכנס המפלגה בדמשק. עינאיה הגיעה אחריו והשניים גישאו שם. היה זה בימי האהבה בין מצריים וסוריה (הרפובליקה הערבית המאוחדת). כאשר התפרק האיחוד וזהה אלישבעה כתומך ב"מצרים ותבקש לצאת את סוריה. בסאם ועינאיה נסעו למצריים, שם התגוררו עד 1964. ואז חזרו לשכם.

דברים חדים

וחלקים

יחסינו של אלישבעה עם הירדנים המי שיכו להיות מתוחים. ובמשך שנים הירד רגלו מעמאן, גם כשהדבר חיבל בעסקי המיסחר שלו. בינתיים נולדו ילדיה חנא בת ה-17 היא הבכורה, ולה שני אחים ואחות קטנה בת 4.

אחרי מלחמת 1967 היה חמדי כנען ראש העירייה. כנען, לא אחת משלוש המישפחות המיוחסות והעשירות בעיר נהנה מקשריו עם הממשל הישראלי. אחריו נבחר ח'ג' מעזון אל מאסרי, גם הוא בן למישפחה מכובדת ועשירה הידועה ב"קשריה הטובים עם הממשל הירדני. (בן למישפחה זו חיכתה אל מאסרי שימש יושב ראש הפרלמנט הירדני ושר ההגנה).

בבחירות האחרונות לראשי הערים בגדה, לפני ארבע שנים, הציג עצמו אלישבעה כמחאתה לראש העיר הקודם, חאג' מעזון אל-מאסרי, שהוא בן למישפחה עשירה ומכובדת. לאומנותו של אלישבעה הייתה ידועה. הוא חשש מעימות עם שילטונות הממשל הצבאי עוד בטרם ייבחר. אחרי שנבחר לראשות העיר היה עוסק בבסיסו שלטוני, כי שלוש המישפחות ה"מיוחסות" של שכם לא ששו לקבל את מרותו. הוא התחיל לחזק את האירגונים העירוניים, כולל אירגוני צדקה, אירגוני נשים ואירגוני דתיים. בכנסים שהוא ערך נוספות חלק גם נשים, בניגוד למקובל בשאר ערי הגדה. יחד עם זאת זוכה אלישבעה בתמיכה מלאה מצד המיסד הדתי החזק בשכם.

במשך ארבע שנות כהונתו לא מיתן את דעותיו ולא ניסה להשמיץ בשפה עדינה ודיפלומטית. דבריו היו תמיד חדים וחלפים, אפילו שהסתכסך עם המושלים הרצבאיים של האזור. העימות האחרון היה לפני שלוש חודשים, אחרי ההתנחלות באלון-מורה.

אלישבעה החליט אז על אירגון שבי-תמיסטר והתפנה המוניתי, שתצטרף לכ"י וכן ההתנחלות. קציני הממשל הצבאי סירבו לאשר את מיצעד המחאה. אלישבעה התעקש. הוא כינס את ראשי האירגונים וראשי הדת שבעיר, ואחריהם אלפים מ"בני שכם. הווייתו היחיד של אלישבעה היה הסכמתו של להגיע לתחומי ההתנחלות, אלא להסתפק בהפגנה בעיר.

בעיקבות טירורו למלא את פקודת המור של הצבאי נקרא אלישבעה לשיחות. בתו הבכורה, חנא, נעצרה למשך חמישה ימים באשמת ההשתתפות בהפגנה בלתי-חוקית. כבר אז הועלו רעיונות לסילוקו מן הארץ. אלישבעה לא נכנע. הוא המשיך לומר את אשר על ליבו, אך בעיקר המשיך ב"משימה שהועיד לעצמו: לאחד את הערים בגדה למאבק מלוכד נגד השליטנות הישראליים. אחרי חתימת הסכמי קאמפ-דייב ה"הוסיף לרשימת אלה שנגדם יש לכוון

(המשך מעמוד 29)
אנגלית ידיעה שאני אמרתי לאלוף מט כי יש הצדקה מסוימת לפעילויות חבלניות.

אני משוכנע במאת האחוזים שכל העניין סודר עוד לפני הפגשה. אני משוכנע כי אין כל הצדקה להגיב כפי שהגיבו על הדברים שאמרתי.

אני משוכנע שהעניין הוא כולו פוליטי. זהו המשך המסע הישראלי נגד האויבים בגדה.

המעגל התחיל בראש עיריית קאבאטיה, שסולק מתפקידו. זה עבר לראש-עיריית בית-ג'אללה, שגם הוא סולק בטענה שהיכה שוטר, ובמקומו הוצב מישוה אחר. בימים אלה מתנהל מישפחה נגד ראש-עיריית רמאללה, כרים ח'ף, וראש-עיריית אל-בירה, איברהים טאוול. שניהם מואשמים בתקיפת שוטר, ואם יורשעו זה יישמש עילה להדרתם.

עתה אני הבא בתור. זה איננו מאבק נגדי, זהו מאבק נגד ההנהגה.

כל העניינים הללו מתוכננים בקפידה. יש האומרים כי זה קשור במאבקים בתוך הממשלה הישראלית בעניין אילון-מורה, וצו בתי-המשפט להוריד את ההתנחלות. עד כאן דברי אלישבעה.

„אני מכירה

אותו!

עם פירסום הידיעה סערו הרוחות. תחילה הוחלט לסלק את אלישבעה ואז הגיע צוה-ביניים של בתי-המשפט הי עניין שאסר על גירושו מהארץ.

אחרי יומיים התחילו הספקות. האם באמת אמר שבעה את מה שאמרו כי אמר? ואיך הגיע בכלל לשיחה על הנושא? ידוע כי בשיחות עם אנשי הממשל הצבאי, נוהגים ראש-הערים ב"תור זהירות. והנה קם זה ואמר מילים בוטות וקשות.

ביום השישי התכנסו כל ראש-הערים בגדה, והחליטו כי אם אכן יסולק שבעה מתפקידו, יתפסרו כולם מתפקידיהם. יחד עם חברי מועצותיהם. בינתיים, לשלוח עצמות לשירות-ביטחון עזר וייצמן, למ"מ שלוח אירופיות, לנשיא ג'ימי קארטר ול-קורט ואלדהיים, מ"כ האו"ם. תושבי שכם שומרים בינתיים על תמיכה שבשתי קה. אין התפרעויות. אין דיו-אבנים.

בפגישה של ראש-העירייה בעיר, ש"בערכה ביום השבת, השתתפו וקני ועזרי, צעירים ונשים. ראש-העיר נתן הוראה שלא ישחררו תלמידים מבתי-הספר ולא יאפשרו להם להסתובב ברחובות הצה"ל כדי למנוע התקלות עם חיילי צה"ל במקום.

במשך הפגישה לא נשמעו קריאות תוקי פניות, אלא הודעות עם שבעה. "ברוך ובדם - אנחנו עם בסאם!"

הושמעו שירים שקטים, ולמרות שהגיעו נציגים מערים אחרות ומאונברסיטות ביר-זית ואל-ג'נ'א, לא היתה כל תוספת בהתלהבות של המוהדים.

אנחנו שקטים בינתיים, הסביר סטור דנט מביר-זית. "אין צורך לחמם את הרוח. אתה לא חייב גיע המצב לידי סילוק של שבעה, זה יהיה סוף החיים המשותפים של ישראל והגדה!"

אשתו של שבעה נמצאת איתו ברוב פגישותיו הפומביות. מיד אחר-כך היא הוחלת לביתה, וילה נאה בראש גיבעה בעיר, שם נמצאות בנות-המשפחה, שבאי להיות איתה במים אלה. בבית נמצאת גם בתה הבכורה, חנא בת ה-17. חנא הספיקה לשבת חמישה ימים בבית-הכלא בשכם, אחרי ההפגנה שאירגן אביה אחרי ההתנחלות באלון-מורה.

אני חושבת שאם הממשלה אכן תעשה משהו נגד בסאם, אומרת עינאיה, "הרי היא עושה את זה נגד השלום. היא מתנכלת לעמה ולעמנו. בסאם אהב את ארצו ומולדתו. הוא מעולם לא ניסה להכחיש את זה. אך מכאן ועד להאשמות חסרות-השער והעלילות נגדו, יש בהחלט מרחק. הוא לא אמר את שאמרו שאמר. לא יתכן! אני הרי מכירה אותו!"

ראש העיר הגדולה בגדה, בסאם אל-שבעה, הנחשב היום למנהיג הבלתי-מורעז של הפלסטינים בשטחים, אינו מרשים למראית עין. חופעתו פשוטה, לבושו עממי. מעודו לא נראה או צולם ב"חליפות מפורות, כרבים ממנהיגי הגדה. אינו דובר שפה אחרת, פרט לערבית, אך ביתו ומישרדו משמשים מקומות מפגש קבועים לעיתונאים וזרים.